

Zijn uitgesprokenheid heeft hem de memorabele bijnaam 'the Elvis of cultural theory' opgeleverd. Sommigen zien hem als een filosofische grootheid, anderen schilderen hem liever af als een clown.

Uitverkocht

Onlangs verscheen de Nederlandse vertaling van zijn in 2014 in het Engels verschenen *Event*. Om dat te vieren, was Žižek vorige week donderdag in Amsterdam, waar hij in één dag tijd twee lezingen verzorgde. Beide voorstellingen, in de Westerkerk, waren uitverkocht.

Ik bezoek de avondvoorstelling. Buiten hangen posters met een Fidel Castro-achtige tekening van Žižeks hoofd tegen een rode achtergrond. Eronder de tekst: 'Something's about to happen'. Ik neem plaats op de eerste rij, enkele meters van de houten kerkstoel waar Žižek zo meteen zal plaatsnemen. Vijfhonderd mensen stromen binnen, voornamelijk studenten, salonrevolutionairen en Occupy-volk, dat ondertussen de locatie deelt op Instagram. Met het bij de ingang verstrekte witte muntje (dat eruitziet als een hostie) kun je zijn boek verkrijgen.

Al met al is het een vreemde pseudo-christelijke ervaring; ik zie geen toeschouwers, maar volgelingen. Aan de andere kant: zulke volle zalen trekt de Heer al jaren niet meer. Een luid applaus stijgt op wanneer Žižek naar voren stapt, in een verwassen blauwe polo. Hij heeft een vet accent, slist, spreekt zijn h uit als een g, hij klinkt kortom als een Russische meester-crimineel uit een blockbuster. Maar aangezien excentriciteit de kern is van de Žižek-ervaring, werkt het allemaal in zijn voordeel.

De Engelse ondertitel van het boek, *A Philosophical Journey through a Concept*, is in het Nederlands veranderd in: *De filosofie van een gebeurtenis*. En toch is de Engelse ondertitel van belang, omdat daarin vervat ligt wat de auteur de lezer belooft. Žižek belooft geen afgewogen oordeel, geen doordachte theorie, slechts een reis. (Hiermee ontslaat hij zich tegelijk van iedere verantwoordelijkheid; je kunt alles wel een reis noemen.)

Het is niet eenvoudig om de reis van

Al met al is het een vreemde pseudo-christelijke ervaring daar in de Westerkerk; ik zie geen toeschouwers, maar volgelingen

Event samen te vatten, omdat Žižek uiterst associatief te werk gaat. Zijn originaliteit schuilt niet zozeer in zijn eigen denken, maar veeleer in de manier waarop hij het denken van anderen toegankelijk maakt voor leken en halve leken, waarop hij het denken van anderen toespist op onze leefwereld. Moeiteloos schiet Žižek van Donald Rumsfeld naar Lacan, naar Lars von Trier, naar Plato, naar Steven Spielberg, naar *Solaris* van Tarkovsky.

Hoog en laag

Žižek put zowel uit *high* als uit *low culture*. Dat is zijn kracht en zijn zwakte: hij verlevendigt het abstracte door voorbeelden uit de populaire cultuur te gebruiken, maar verzandt af en toe in anekdotiek die met filosofie of diepgang weinig te maken heeft. Soms is de overgang van *high* ernst naar *low* scherts ronduit ongemakkelijk. Zo bevindt zich slechts één pagina tussen een verhandeling over de Holocaust en een analyse van de party movie *Project X*.

Wat is een gebeurtenis? Met die vraag begint Žižek zijn boek. Een voorlopig antwoord: een gebeurtenis is 'iets schokkends, iets ontwrichtends, dat plotseling lijkt te gebeuren en de normale loop der dingen onderbreekt'. Žižek schrijft de gebeurtenis dus een revolutionair alsook een mystiek karakter toe; de gebeurtenis ontstaat schijnbaar uit het niets.

Žižek is niet geïnteresseerd in oorzaken, redenen en aanleidingen. Wie in *Event* politieke analyses en achtergronden verwacht aan te treffen, komt bedrogen uit. Het gaat Žižek om de gebeurtenis an sich. Een gebeurtenis hoeft overigens niet

► De kerk zit vol met voornamelijk studenten, salon-revolutionairen en Occupy-volk.

© FRANKY VERDICKT

extern waarneembaar te zijn. Een verandering in perspectief, in de mens zelf, kan evenzeer een gebeurtenis genoemd worden. In die categorie valt de liefde, aangezien ze in retrospectief oorzaak en gevolg van nieuwe betekenissen voorziet: wat de verliefde ooit als toeval zag, namelijk de ontmoeting met zijn geliefde, ziet hij nu als noodzakelijk en onafwendbaar. Het is met andere woorden een verandering in de kaders waarin we het leven ervaren, en dus van het leven zelf.

Kwaal en remedie

Interessant is dat wij sommige belangrijke maar abstracte gebeurtenissen niet waarnemen, omdat ze voorafgaan aan reële gebeurtenissen die niet te missen zijn. Leunend op Heidegger stelt Žižek bijvoorbeeld dat de catastrofe van de atoombom niet de nucleaire zelfvernietiging van de mensheid is, maar 'de verhouding tot de natuur die deze laatste reduceert tot de technisch-wetenschappelijke exploitatie ervan'. Kortom, de gebeurtenis is het ontstaan van een wereld waarin de atoombom mogelijk is.

De grootste gebeurtenis in de menselijke geschiedenis is de Zondeval, de ver-